

AZƏRBAYCANDA SAHƏVİ BİBLİOQRAFİK İNFORMASIYA RESURLARININ İNKİŞAFI

Xuraman Ağayeva

*BDU, Biblioqrafiyaşünaslıq kafedrası, Dosent əvəzi
khuraman_v@mail.ru*

Отраслевая развитие библиографических информационных ресурсов в Азербайджане

Резюме: В статье в зависимости от объекта библиографии универсальные и отраслевые характеристики библиографии участвуют в научных исследованиях и пытается определить роль отраслевой библиографии в области системы библиографических материалов, опубликованных крупными библиотеками Азербайджана в 1991-2010 годах.

Development of branch bibliographic information resources in Azerbaijan

Abstract: This paper investigates the characteristics of universal and branch bibliography and demonstrates the role of branch bibliography in bibliographic materials system published by large libraries of Azerbaijan in the years of 1991-2010.

Açar sözlər: biblioqrafik informasiya, biblioqrafik axtarış, sahəvi biblioqrafiya, universal bioblioqrafiya, biblioqrafik vəsait, biblioqrafiyalaşdırma, çoxsahəli, kompleks, şəxsi, diyarşünaslıq və ölkəşünaslıq biblioqrafiyası

Ключевые слова: библиографическая информация, библиографический поиск, отраслевая библиография, универсальный биобиблиография, библиографический материал, многопрофильная, комплексная, личный, региональные и страновые библиография.

Keywords: bibliographic information, bibliographic retrieval, branch bibliography, universal bibliography, bibliographic tool, bibliography process, multidisciplinary, comprehensive, personal, country study and local lore bibliography.

Giriş

Hər il dünyada 150 min yeni elmi kitab, 3 milyon məqalə və 35 min elmi-texniki jurnal çap olunur. Bu fenomenə bəzən "informasiya partlayışı" da deyilir. Bundan əlavə, ötən əsr ərzində elm, texnologiya və mədəniyyətin inkişafını əks etdirən, kitablar, broşuralar, jurnal, qəzet və digər çap materialların və əlyazmaların miqdarı artmışdır. Bu proses bu gün də davam edir. Bəs bu sərvətdən necə istifadə etmək olar?

Biblioqrafiya - elmin və sosial kommunikasiyanın ən mühüm komponentlərindən biridir. Biblioqrafiya insan fəaliyyətinin bir sahəsi olub elmi informasiya resurslarını yaradan və ondan istifadəni təşkil edən fəaliyyət sahəsidir. Biblioqrafiya sahəsində çap məhsulu elm sahələri üzrə sistemləşdirilir, qruplaşdırılır və ondan ictimai istifadə təşkil edilir. Biblioqrafiyanın köməyi ilə sənəd kommunikasiyaları sisteminin hər iki tərəfi öyrənilir və sənədlərin tələbatçılara operativ çatması təmin edilir. Biblioqrafiya biliklərin daim tam potensialından maksimum istifadə üçün

gündən-günə sayı və tələbatı artan istifadəçilərini öyrənir, biblioqrafik resursların həcmnin və keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması yolu ilə bütövlükdə cəmiyyətin informasiya təminatını həyata keçirilməsinə yardım edir.

Rus alimi E.İ.Samurin biblioqrafiyanı tipoloji baxımdan ən azı dörd iyerarxik yerə ayırmışdır: universal biblioqrafiya, sahəvi biblioqrafiya, mövzu biblioqrafiyası və şəxsi biblioqrafiya [10, s. 32].

Biblioqrafiyanın təsnifləşdirilməsinin həyata keçirilməsində əsas götürülən əlamətlərdən biri də biblioqrafiyalaşdırmanın bilavasitə obyektə olan sənədlərin forma və məzmunu ilə əlaqədardır. Bu əlamətə görə universal və sahəvi biblioqrafiya anlayışları fərqləndirilir. Çoxsahəli, mövzu, kompleks, şəxsi, diyarşünaslıq və ölkəşünaslıq biblioqrafiya anlayışları da bunlarla sıx əlaqəyə malikdir (3, s.102).

Əsas hissə

Biblioqrafiyalaşdırma prosesində bilavasitə obyektə olan sənədlərin forma və məzmunu vəhdətdə götürülür. Lakin bir halda sənədin forması, digər halda isə məzmunu üstünlük təşkil edir. Universal biblioqrafiya sənədlərin məzmununa əsaslanmadığına görə biblioqrafiyalaşdırma obyektlərinin məzmunundan asılı olan bütün başqa sahələrə qarşı durur. Universal biblioqrafiya - biblioqrafiyalaşdırma obyektlərinin formal əlamətlərinə əsaslanan biblioqrafiyadır və burada məzmun həmin əlamətlər əsasında müəyyən olunur.

Sahəvi biblioqrafiyada əksinədir, yəni sənədlərin məzmunu birinci dərəcəli əhəmiyyətə malikdir, forma əlamətlərindən isə lazım gəldikdə müşayiətedici (əlavə) məqsədlə istifadə olunur.

Adətən belə hesab edirlər ki, sahəvi biblioqrafiya müəyyən bilik sahəsi ilə əlaqədardır. Çoxsahəli biblioqrafiya bir neçə bilik sahəsilə, mövzu biblioqrafiyası hər hansı bir bilik sahəsinin tərkibinə daxil olan müəyyən məsələ üzrə ədəbiyyatla bağlıdır (3, s.103).

Bununla bərabər sahəvilik cəhəti biblioqrafiyanın məzmununda və təşkilində, xüsusilə elmin, istehsalın və idarəetmənin biblioqrafik təminatı sahəsində, orta və ali ixtisas təhsili müəssisələrində biblioqrafik fənlərin tədrisində, biblioqrafik işin sahəvi metodikasının işlənməsində mühüm rol oynayır. Cəmiyyətə məzmunca fərqli xidmət göstərən çoxsahəli və sahəvi müəssisələr sistemi mövcuddur. Məsələn, Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının Mərkəzi Elmi Kitabxanası, Respublika Elmi-Texniki Kitabxanası, Respublika Elmi Tibb Kitabxanası, ali məktəblərin kitabxana sistemi və başqaları belələrinəndir. M.F.Axundov adına Respublika Dövlət Kitabxanasının fəaliyyətində də biblioqrafik xilmətin sahəvi prinsiplərindən istifadə olunur (3, s.104).

Biblioqrafik məhsul sənədlərin biblioqrafiyalaşdırılmasının və informasiya tələbatçılarına biblioqrafik xidmətin eyni zamanda həm nəticəsi, həm də vasitəsidir. Biblioqrafik fəaliyyətin bilavasitə nəticəsi kimi qiymətləndirilən bu məhsulun növ təsnifatı böyük elmi, tədris və konkret

metodiki əhəmiyyətə malikdir. Bu, müxtəlif biblioqrafik məhsulu elmi əsasla sistemləşdirməyə, həmin məhsul üzrə düzgün istiqamətlənməyə imkan verir .

Aşağıda verilən faset-blok prinsipli təsnifat sistemi biblioqrafik vəsaitlərin hər bir əlamət üzrə əsas növlərini əks etdirir:

1. Biblioqrafik vəsaitin ictimai istiqamətindən asılı olaraq.
2. Biblioqrafiyalaşdırmanın obyektlərindən asılı olaraq.
3. Biblioqrafiyalaşdırma metodikasından asılı olaraq .
4. Vəsaitin formasından asılı olaraq (3, s.84-87).

Cəmi 23 blok ayrılmışdır. Blokda qeyd olunan hər bir əlamət biblioqrafik vəsaitlərin növ fərqi göstərir. Blok-sxemdə vəsaitin 130 növünün adı çəkilir (3, s.84).

Biblioqrafik vəsaitlərin belə təsnifləşdirilməsi onlar haqqında daha aydın təsəvvür yaratmağa imkan verir. Blok-sxemdən görüldüyü kimi, eyni vəsait müxtəlif əlamətlərə görə təsnifləşdirilə, ayrı-ayrı bölmələrdə əks oluna bilər.

Biblioqrafiyalaşdırmanın obyektlərindən asılı olaraq biblioqrafik vəsaitlər aşağıdakı əlamətlər üzrə fərqləndirilir: məzmun, forma, məqsəd.

Məzmun əlamətinə görə biblioqrafik vəsaitlər universal, çoxsahəli, sahəvi, mövzu, şəxsi, diyarşünaslıq, ölkəşünaslıq vəsaitlərinə bölünür.

Universal biblioqrafik vəsaitlər bütün bilik və təcrübə fəaliyyət sahələri üzrə ədəbiyyatı əks etdirir. Belə vəsaitlər əvvəllər daha geniş yayılmışdı, indi isə onlar əsasən dövlət biblioqrafiya göstəriciləri (məsələn, "Azərbaycan mətbuat salnaməsi", "Birillik Azərbaycan kitabıyyatı") və ayrı-ayrı nəşrlərin və materialların (məsələn, dissertasiyaların, dövrü nəşrlərin, məlumat nəşrlərinin) siyahılarından ibarətdir.

Sahəvi biblioqrafik vəsaitlər hər hansı bir bilik sahəsi üzrə ədəbiyyatı əks etdirir. Məsələn, "Azərbaycan jurnalı-80"(2004), "Əkinçi" qəzetinin biblioqrafiyası (2005), "Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı (2004-2008-ci illər) (2007), "Pedaqoji biblioqrafiya" "2008", "Azərbaycan ekologiyası-10 ildə" (2009), "Azərbaycan folkloru (2010) göstəricilərini qeyd etmək olar.

Hər hansı bir mövzu ilə məhdudlaşan (ən dar problemdən kompleks problemədək) mövzu (tematik) biblioqrafik göstəricilər daha geniş çap olunur. Məsələn, "Azərbaycanın palçıq vulkanları", "Azərbaycanda pambıqçılıq", "Bədii ədəbiyyatda neftçi surəti" və s.

Şəxsi biblioqrafik vəsaitlər hər hansı bir şəxsin əsərlərini, eləcə də onun həyat və yaradıcılığı haqqında ədəbiyyatı əks etdirir. Məsələn, "Niyazi" (2008), "Aida İmanquliyeva" (2009), "Həmid Araslı" (2009) "Abel Məhərrəmov" (2010), "Ziyad Səmədzadə" (2010), "Abuzər Xələfov" (2006) və s.

Diyarşünaslıq vəsaitləri məzmununa görə ölkənin hər hansı bir ərazisi (məsələn, şəhər, rayon və s.) ilə əlaqədar çap əsərləri (məsələn, təbii sərvətləri, iqtisadiyyatı, tarixi, xalq təsərrüfatının və mədəniyyətin inkişafı, toponimikası və s.) haqqında məlumat verir. Məsələn, "Naxçıvan yazıçıları", "Sumqayıt:

dünən, bu gün, sabah”, “Bərdə və bərdəlilər”, “Quba və qubalılar”, “Qarabaq” və s.

Ölkəşünaslıq vəsaitləri bir və ya bir neçə ölkəyə həsr olunmuş materialları özündə əks etdirir. Məsələn, “Azərbaycan əhalisi”, “Azərbaycan kitabı”, “Azərbaycan dövrü mətbuat” və s.

Formasına görə (məsələn, zahiri formasına görə) aşağıda qeyd olunanları əks etdirən bibliografik vəsaitlər fərqləndirilir: müəyyən formada çap edilən əsərlər (məsələn, kitablar, dövrü mətbuat və s.), əlyazmalar, səs yazıları, kino və foto sənədlər, müxtəlif formalı əsərlər. Məsələn, yalnız kitabları əks etdirən vəsaitlərdən “Azərbaycan kitabı”, dövrü mətbuatı əks etdirən vəsaitlərdən “Azərbaycan dövrü mətbuatı”, əlyazmaları əks etdirən vəsaitlərdən “M.F.Axundov arxivinin təsviri”, müxtəlif formalı əsərləri əks etdirən “Azərbaycan mətbuat salnaməsi” adlı bibliografik göstəriciləri qeyd etmək olar.

Nəşriyyat mənsubiyyətinə görə müəyyən nəşriyyatın, idarənin məhsulunu əks etdirən bibliografik vəsaitlər və bir çox nəşriyyat və müəssisələrin nəşrlərini əks etdirən vəsaitlər fərqləndirilir. Məsələn, “Orucov qardaşlarının mətbəəsi”, “Azərbaycan nəşriyyatı”, “Mütərcim”, “Təhsil” və s.

Bibliografiyalaşdırma metodikasından asılı olaraq bibliografik vəsaitlər aşağıdakı əlamətlər üzrə fərqləndirilir: seçmə dolğunluğu; səciyyəvləndirmə üsulları; materialların qruplaşdırılması üsulları; sənədlərin məzmununu ilə əlaqələrin quruluşu; bibliografik məlumatın yaradılması üsulu; materialın seqmentasiya üsulu; bibliografik informasiyanın mənşəyi.

Seçmə dolğunluğu əlamətinə görə bibliografik vəsaitlər seçmə, yəni hər hansı əlamət üzrə seçilmiş çap əsərləri, məsələn, ideya, elmi və bədii cəhətdən ən qiymətli nəşrlər haqqında bibliografik məlumat verən (təvsiyə bibliografik vəsaitləri belə vəsaitlərdəndir) və qeydə alma, yəni çap əsərlərini mümkün qədər tam əks etdirən vəsaitlərə (məsələn, “Azərbaycan mətbuat salnaməsi”, “Birillik Azərbaycan kitabıyyatı”) bölünür.

Materialların qruplaşdırılması üsuluna görə əlifba, xronoloji və sistemli bibliografik vəsaitlər vardır.

Əlifba göstəricilərində bibliografik yazılar müəlliflərin familiyalarının və yaxud əsərlərin sərlovhələrinin əlifbasına görə düzülür. Məsələn, “Azərbaycan yazıçıları” adlı bibliografik göstəricidə materiallar müəlliflərin əlifba sırasına görə qruplaşdırılmışdır.

Sistemli bibliografik vəsaitlərdə bibliografik yazılar məntiqi ardıcılıqla, təsnifat sxeminə uyğun qruplaşdırılır. Məsələn, “Azərbaycan mətbuat salnaməsi”ndə olduğu kimi.

Əgər bibliografik vəsaitdə yazılar əsərlərin yazılması və yaxud çap olunması tarixinə görə yerləşdirilibsə, belə vəsait xronoloji vəsait adlanır. Məsələn, “Azərbaycan kitabı”, “Bəxtiyar Vahabzadə” və s.

Bibliografik informasiyanın yaradılması üsuluna görə vəsaitlər əl ilə hazırlanan, mexanikləşdirilmiş və avtomatlaşdırılmış bibliografik vəsaitlərə

bölünür. Əl ilə hazırlanan biblioqrafik vəsaitlərə ənənəvi biblioqrafik göstəriciləri misal göstərmək olar. Maşınla hazırlanan biblioqrafik vəsaitlər hər şeydən əvvəl, siqnal bülletenlərində, referativ jurnallara verilən göstəricilərdə informasiyanın operativ hazırlanması vasitəsi olan permutasion göstəricilərdir. Məsələn, “İnformatika” adlı referativ jurnala verilən permutasion göstəricilər mövcuddur. Permutasion göstəricilərin prinsipi nəşrlərin sərlövhəsindən müstəqil informasiya yükünü daşıyan açar sözlərin seçilərək vahid əlifba üzrə düzülüşünə əsaslanır.

EHM-lərin tətbiqi ilə əlaqədar olaraq biblioqrafik vəsaitlərin daha bir növü olan sitat gətirilmiş ədəbiyyatın göstəricilərinin (və yaxud biblioqrafik isnadların göstəricilərinin) hazırlanması mümkün olmuşdur. Belə göstəricilər hansı alimin əsərlərinin sonrakı tədqiqatçılar tərəfindən istifadə olunması və hansı alimlərin onun əsərlərinə istinad etməsini müəyyənləşdirməyə imkan verir. Respublikamızda stat gətirilmiş ədəbiyyatın bir çox tematik retrospektiv göstəriciləri çap olunmuşdur. Məsələn, “Elmi-texniki informasiya üzrə sitat gətirilmiş ədəbiyyatın göstəricisi”, “Neft elmi və texnikası üzrə sitat gətirilmiş ədəbiyyatın göstəricisi” və s.

Biblioqrafik vəsaitlərin növlərinin qısa xarakteristikasından aydın oldu ki, biblioqrafik informasiya mənbələri olduqca müxtəlifdir. Onların nəşri fasiləsiz olaraq artır, buna görə də mövcud mənbələri müəyyənləşdirmək və nisbətən optimal olanı seçmək getdikcə çətinləşir. Buna görə də mövcud ədəbiyyat göstəriciləri, xülasələr, ədəbiyyat siyahıları və s. haqqında məlumatları sistemləşdirən biblioqrafik vəsaitlərin göstəriciləri (bəzən ona «biblioqafiyanın biblioqrafiyası» deyirlər) çap olunur. Belə vəsaitlər keçmiş SSRİ məkanında «Библиография Советской библиографии» adı ilə çap olunurdu. Respublikamızda isə belə vəsait dos. N. İsmayılovun “Azərbaycan biblioqrafiyasının biblioqrafiyası: biblioqrafik vəsaitlərin göstəricisi” 2003-cü ildə və “Biblioqafiyanın biblioqrafiyası: Respublika Elmi-Texniki Kitabxanasının tərtib etdiyi biblioqrafik vəsaitlərin göstəricisi: (1996-2000)” (2004) nəşr olunmuşdur.

Azərbaycanda biblioqrafik vəsaitlər haqqında məlumat verən daha bir mənbə 1960-cı ildən nəşr edilən “Birillik Azərbaycan Kitabı”dır. Tarixi-xronoloji və nəşriyyat tarixi baxımından özündə çox qiymətli məlumatları əks etdirən bu vəsaitlər ayrı-ayrı elm sahələri üzrə elmi tədqiqatların və araşdırmaların aparılmasında əvəzsiz rol oynayırlar. Digər tərəfdən müasir dövrdə oxucuların rəngarəng sorğularının ödənilməsində milli biblioqrafia vəsaitlərinin əhəmiyyəti çox böyükdür. Məhz ölkə ərazisində dərc olunan bütün çap məhsullarını toplu şəkildə özündə əks etdirən milli biblioqrafia vəsaitləri oxucuların, mütəxəssislərin, alimlərin, ziyalıların və nəhayət kitabxanaçıların daha çox müraciət etdikləri məlumat nəşrlərindəndir.

Nəticə

Aparılan tədqiqatların nəticələrinə əsasən qeyd olunan məsələləri yekunlaşdıraraq belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, uzun illər ərzində toplanmış

çap əsərləri həm ənənəvi, həm də elektron biblioqrafik vəsaitlər sayəsində indi də insanlara xidmət etməkdə davam edir. Biblioqrafik biliklərə yiyələnmə ədəbiyyatla aparılan bütün işi olduqca səmərələşdirməyə imkan verir. Biblioqrafik vəsaitlərdən istifadə etdikcə bu biliklər dərinləşir, genişlənir, müxtəlif informasiya mənbələrindən istifadə bacarığı yaranır, həm ənənəvi, həm də elektron sənədlərin bütün informasiya imkanları açılır.

İstər dünya məkanında, istərsə də Azərbaycanda tanınmış alimlər biblioqrafiyanı yüksək qiymətləndirir, biblioqrafik mənbələri yaxşı tanıyır, onlardan istifadə etmə bacarığının vacib olduğunu qeyd edir və bəzən özləri də biblioqrafik vəsaitlərin tərtibi ilə məşğul olurlar. Azərbaycan alimlərinin biblioqrafiyaya maraq göstərmələri ondan elmi-tədqiqat işlərində istifadə etmələrinin nəticəsidir.

Lakin müasir şəraitdə biblioqrafiyanın mahiyyətini bir qədər başqa planda nəzərdən keçirmək lazımdır. Mütəxəssis biblioqraflar tərəfindən yaradılan biblioqrafik vəsaitlər sənədlərlə tələbatçılar arasında vasitəçi funksiyasını yerinə yetirirlər. Buna görə də biblioqrafiya ümumilikdə elmin, mədəniyyətinin ikişafında fəal iştirak edir. Biblioqrafiyanın alimlər üçün daha böyük əhəmiyyəti vardır. Belə ki, hər hansı elmi kəşf, onun istehsalata tətbiqi nəzəri tədqiqat metodlarının tətbiqinə əsaslanır. Bu işə həm ölkədə, həm də xaricdə çap olunmuş əsərləri öyrənmədən mümkün deyil. Hal-hazırda alimlər öz elmi fəaliyyətlərini biblioqrafik axtarışsız, vəsaitlərsiz təsəvvür etmirlər. Çünki elmi-texniki tərəqqi onların qarşısında elə mürəkkəb vəzifələr qoyur ki, elmi və istehsalat ədəbiyyatından istifadə etmədən, xüsusi kitabxanaların verdiyi informasiya olmadan, biblioqrafik vəsaitlərə müraciət etmədən bu vəzifələrin düzgün həlli mümkün deyil. Bu məqsədlə lazımi ədəbiyyat haqqında informasiya verən həm elektron, həm də ənənəvi kataloqlardan, elektron məlumat bazalarından, ənənəvi göstəricilərdən və digər biblioqrafik vəsaitlərdən istifadə olunur.

Aparılan araşdırmalar göstərdi ki, 1991-2010-cu illərdə cəmi respublikamızda 433 biblioqrafik vəsait hazırlanmışdır ki, onlardan 171-i cari biblioqrafik vəsaitdir. Bu göstəricilərdən 75 cari biblioqrafik vəsaiti M.F.Axundov adına Milli Kitabxana hazırlamışdır. Bu illər ərzində kitabxana tərəfindən 52 sahəvi cari biblioqrafik vəsait “Mədəniyyət, incəsənət və turizm üzrə yeni ədəbiyyat” göstəricisi və 23 universal “Yeni kitablar” göstəricisi nəşr olunmuşdur.

Tədqiq olunan dövrdə AMEA MEK tərəfindən 13 “Mərkəzi Elmi kitabxanaya yeni daxil olan ədəbiyyat” universal göstəricisi nəşr olunmuşdur.

Tədqiq olunan illər ərzində Respublika Prezidentinin İşlər İdarəsinin Prezident Kitabxanası tərəfindən 6 adda 83 buraxılışda cari elmi-köməkçi biblioqrafik vəsait hazırlanmışdır ki, onlardan hamısı sahəvidir. Məsələn, “Tarix. mədəniyyət. elm: məlumat bülleteni”, “Azərbaycanın iqtisadiyyatı: məlumat bülleteni” adlı hər iki biblioqrafik vəsaitin 2010-cu ilə qədər 24 buraxılışı, “Xarici siyasət və beynəlxalq münasibətlər: məlumat bülleteni”

vəsaitinin 2010-cu ilə qədər 15 buraxılışı, “Neft və qaz: məlumat bülleteni”ni və “İnsan haqları: Məlumat bülleteni”nin 2010-cu ilə qədər 8 buraxılışı, “Ekologiya məlumat bülleteni”nin 4 buraxılışı çap olunmuşdur. Tədqiqat aparılan dövrdə nəşr olunan 119 cari biblioqrafik vəsaitdən 83-ü sahəvi elmi-köməkçi, 36-sı ümumi xarakterli vəsaitdir.

Respublikanın bu 3 ən iri kitabxanası arasında müqayisə aparsaq, faktlara əsasən Respublika Prezidentinin İşlər İdarəsinin Prezident Kitabxanasının səmərəli fəaliyyətini qeyd etmək olar.

Tədqiq olunan dövrdə 97 retrospektiv biblioqrafik vəsait hazırlanmışdır. Onlardan 28 adda biblioqrafik vəsait M.F.Axundov adına Milli Kitabxana tərəfindən, 29 adda AMEA MEK tərəfindən, 8 adda Respublika Prezidentinin İşlər İdarəsinin Prezident Kitabxanası tərəfindən və 23 adda digər təşkilatlar tərəfindən biblioqrafik vəsaitlər hazırlanmışdır ki, onlardan hamısı sahəvidir. Faktlara əsasən retrospektiv vəsaitlərin hazırlanması sahəsində AMEA MEK-in səmərəli fəaliyyətini qeyd etmək olar.

Aparılan araşdırmalar göstərdi ki, 1991-2010-cu illərdə 26 adda tövsiyə biblioqrafik vəsait hazırlanmışdır. Bu vəsaitlərin hamısı M.F.Axundov adına Milli Kitabxana tərəfindən tərtib olunmuş və nəşr edilmişdir.

1991-2010-cu illərdə 193 şəxsi biblioqrafik vəsait nəşr olunduğunu aparılan araşdırmaların nəticəsi olaraq qeyd etmək olar. Bunlardan 100-ə qədəri AMEA MEK tərəfindən, 15 ədədi M.F.Axundov adına Milli Kitabxana tərəfindən, 16 ədədi BDU tərəfindən, 57 ədədi digər təşkilatlar tərəfindən nəşr edilmişdir ki, onların da demək olar ki, əksəriyyəti sahəvi biblioqrafiyaya aiddir. Faktlara əsasən AMEA MEK-nin şəxsi biblioqrafik vəsaitlərin tərtibində xüsusi yeri olduğunu qeyd etmək lazımdır.

İstər cari, istər retrospektiv, istərsə də şəxsi göstəricilər həmin sahələrdə çalışan alim və mütəxəssislərin biblioqrafik informasiya təminatında mühüm rol oynayır, onlara göstərilən biblioqrafik xidmətin səmərəliliyini və keyfiyyətini artırır. Oxucuların informasiya tələbatlarının operativliyi və ardıcılığının artırılması mühüm problemdir və bu da yeni informasiya texnologiyalarının bu istiqamətdə tətbiqini təxirəsalınmaz bir vəzifə kimi qarşıya qoyur. Ən mühüm problemlərdən biri biblioqrafik vəsaitlərin həm mövzu baxımından, həm də məqsəd istiqaməti nöqtəyi-nəzərindən daha da təkmilləşdirilməsindən ibarətdir. Kitabxana-biblioqrafiya və informasiya xidmətinin əsasında metodoloji baxımdan elə bir prinsip durmalıdır ki, konkret mütəxəssisin özünə lazım olan informasiyanı operativ şəkildə tam və dolğun əldə etmək imkanı olsun. İnformasiya əsrində kitabxanaların funksiyasına yenidən baxılmalıdır. Kitabxanalar sənəd axınını idarə edən müəssisədən bütövlükdə informasiya axınını idarə edən və səmərəli istifadəsini təmin edən müəssisəyə çevrilməlidir.

Apaşdırmalara əsasən aparılan tədqiqata əsasən bir neçə tövsiyə və təklif vermək olar.

1. Ənənəvi və elektron biblioqrafik vəsaitlərin həm mövzu baxımından, həm də məqsəd istiqaməti nöqtəyi-nəzərindən daha da təkmilləşdirilməsi vacibdir.

2. Cari biblioqrafik vəsaitlərin nəşri sahəsində 1970-80-ci illərdəki ənənəni davam etdirmək lazımdır. Respublikanın iri kitabxanaları, MKS-lər cari biblioqrafiyanın inkişafına diqqəti artırmalıdırlar.

3. Tədqiqatlar göstərdi ki, tövsiyə biblioqrafiyasının inkişafı ilə müasir dövrdə təkcə M.F.Axundov adına Milli Kitabxana məşğul olur. Respublikanın iri kitabxanaları bu sahəyə diqqəti artırmalıdırlar.

4. Həm ənənəvi, həm də elektron biblioqrafik vəsaitlərin hazırlanmasına diqqəti artırmaq lazımdır.

5. Mövcud biblioqrafik vəsaitlərin avtomatlaşdırılmış informasiya axtarış bazasının yaradılması müasir biblioqrafiyaşünaslığın qarşısında duran mühüm vəzifələrdən biridir.

Ədəbiyyat

1. «Kitabxana işi haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu// Azərbaycan, 1999, 14 mart.
2. Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-cü illərdə inkişafı üzrə Dövlət Proqramı»// Kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiya: elmi- nəzəri, metodiki və təcrübi jurnal. 2008, № 2, s.6-29.
3. Əliyev Z.H. Ümumi biblioqrafiyaşünaslıq: Dərs vəsaiti. Bakı, 2001, 143s.
4. Xələfov A. Kitabxanaşünaslığa giriş: Dərslük:(üç hissədə)h.1-2.-B.: Bakı Universiteti Nəşriyyatı, 2001.-400s
5. İsmayılov X.İ. Kitabxana-informasiya texnologiyaları: dərs vəsaiti.– Bakı: "Nurlan" Nəşriyyat-Poliqrafiya Mərkəzi, 2009. -312s.
6. İsmayılov N.İ. Azərbaycan biblioqrafiyasının biblioqrafiyası (biblioqrafik vəsaitlərin göstəricisi).-Bakı: Mütərcim, 2003, 141s.
7. Verdiyeva X. Pedaqoji elmlər sisteminin informasiya təminatında biblioqrafik göstəricilərin rolu// Kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiya.– 2000, - №1. – s. 124-131.
8. Ванеев, А.Н., Минкина, В.А. Справочник библиографа/ А.Н.Ванеев, В.А.Минкина. - СПб.: Профессия, 2003. - 560с.
9. Гречихин, А.А. Общая библиография/ А.А. Гречихин. - М.: Изд-во МГУП, 2000. - 85с.
10. Коршунов О.П. Библиографоведение. Общий курс: Учебник. – Москва, 1990. - с. 96-97
11. Стандарты по библиотечно-информационной деятельности/ сост. Т.В.Захарчук, О.М.Зусьман. - СПб.: Профессия, 2003. - 576 с.
12. <http://www.anl.az>
13. <http://www.preslib.az>